

NEDERLANDSE
GALENUS
PRIJS
2 0 1 4

Interview

Wouter Bos: ‘Focus en selectie voorwaarden voor excelleren in onderzoek’

Drs. W. Bos

Wouter Bos is dit jaar degene die de Galenus Geneesmiddelenprijs mag uitreiken. Sinds zijn aantreden als voorzitter van de raad van bestuur van VUmc zit hij zelf op het gebied van research dichtbij het vuur. Het bestuur kan slechts faciliteren dat onderzoek volledig tot bloei komt, zegt hij bescheiden, het zijn de onderzoekers zelf die het verschil maken.

Als het om de positie in ranglijsten over wetenschappelijk onderzoek gaat, heeft VUmc niet te klagen. “Op basis van de belangrijkste scores op dit gebied – en geloof me, ik weet heus dat daarop altijd wat af te dingen valt – komen we naar voren als het beste centrum in Nederland op researchgebied en scoren we ook internationaal goed”, zegt Bos. “Als ik daarbij bedenk dat we niet een van de grootste UMC’s zijn, ben ik daar best trots op.”

Internationaal geniet vooral de afdeling Neurologie met onderzoek op het gebied van Parkinson, Alzheimer en MS faam. “Maar we hebben op meerdere fronten een naam te verliezen”, zegt Bos. “Denk bijvoorbeeld aan oncologie, met het Cancer Center waarvoor Bob Pinedo de aanzet heeft gegeven. Of aan het EMGO-instituut waarmee we op het gebied van public health interessant onderzoek doen. Wat ons sterk maakt, is dat we in research de focus hebben gelegd op vijf zwaartepunten: kanker en afweer, hersenen, hart en vaten, extra- en transmuraal en bewegen. We hebben dit ondergebracht in vijf multidisciplinaire onderzoeksinstituten.”

Van hieruit is niet altijd de vertaalslag te maken naar de patiëntenzorg. Het public health-onderzoek bijvoorbeeld heeft vooral meerwaarde op het gebied

van epidemiologie en biostatistiek. “Dat is niet direct te vertalen naar *from bench to bed*, maar daardoor niet minder waardevol”, zegt Bos. “Maar ook onze trans-

“Het risico van verdergaande samenwerking is dat de focus die we als UMC hebben verwatert”

lationele onderzoekstak is sterk. Hierin zitten de onderzoekers en de behandelend artsen heel dicht bij elkaar, of zijn zij soms zelfs dezelfde persoon.”

Verdergaande samenwerking

De focus op vijf zwaartepunten biedt de organisatie scherpste, maar kan tegelijkertijd ook moeilijk zijn, erkent Bos. “Je moet wel eens mensen teleurstellen”, verduidelijkt hij. “Traditioneel is het zo dat als een onderzoeker iets

goed bedenkt het geld vanzelf volgt. In ons geval moet zo'n opzet echt bij onze focus passen."

Dit kan betekenen dat goede onderzoekers aan VUmc voorbij gaan, erkent Bos. "De voorgenomen fusie met het AMC kán een rol spelen om zulke mensen binnen de organisatie te houden", zegt hij. "En de kracht van verdergaande samenwerking in research kán zijn dat dit leidt tot een internationaal betere concurrentiepositie en een breder arsenaal aan kennis om uit te putten. Je creëert er onderzoekskernen mee die groot en sterk genoeg zijn om als afzonderlijke entiteit te functioneren, in plaats van als onderdeel van een groter geheel waarin ze misschien niet altijd de totale aandacht krijgen die ze nodig hebben." Maar Bos zegt wel bewust twee keer met nadruk kán. "Het risico van verdergaande samenwerking is dat de focus die we nu als UMC hebben verwatert", verklaart hij. "Nu hebben VUmc en AMC ieder heel nadrukkelijk hun eigen accenten. Op het gebied van de longen bijvoorbeeld zijn wij gefocust op oncologie en het AMC juist op astma/COPD. Ook in neurologie legt het AMC andere accenten dan wij. Zo zijn er veel meer voorbeelden. Het is de opdracht van beide organisaties om te zorgen dat de beoogde fusie beide partijen versterkt om de door hen gedefinieerde onderzoeksgebieden nog beter tot hun recht te laten komen. Als bestuur kun je daar natuurlijk wel invloed op uitoefenen, en de kunst zal zijn om ook na de voorgenomen fusie dit te blijven doen. Dit doe je door ook binnen de grote organisatie die dan ontstaat toch weer kleinschaligheid te organiseren. Ik ben ervan overtuigd dat dit ook kan, maar die balans behouden zal wel de grootste uitdaging na de fusie zijn."

Disciplines bij elkaar brengen

De samenwerking tussen VUmc en de Vrije Universiteit noemt Bos uitstekend. "We hebben de laatste jaren veel energie gestoken in de ontwikkeling van een goede integrale campus waarin we disciplines bij elkaar hebben gebracht",

vertelt hij. "Het nu in aanbouw zijnde O2-gebouw staat daarvoor symbool. We richten ons daarin op health and life sciences en daarbij zijn veel disciplines betrokken. Een van de meest fascinerende karaktertrekjes van de hedendaagse wetenschapsbeoefening is dat onderzoekers aan de ene kant drijven op de mogelijkheden die het digitaal communicatieverkeer biedt, maar anderzijds elkaar ook willen kunnen tegenkomen bij de koffiemachine. Het is aan ons beide wensen te faciliteren."

"We ons niet moeten laten verblinden door de organisatorische grenzen tussen de UMC's"

Anderzijds is de rol van het bestuur in het verwerven van subsidiegelden voor onderzoeken bescheiden. "Het binnenhalen van subsidies is primair een verdienste van de onderzoekers zelf", zegt Bos, "en ik zie met plezier hoe goed ze hierin zijn. Wat wij daaraan kunnen bijdragen, is een goede onderzoeksinfrastructuur. We moeten primair aantrekkelijk zijn voor supertalenten, deels uit eigen kweek. De geïntegreerde campusontwikkeling op basis van vijf zwaartepunten waarover we het al hadden, geeft daarvoor goede mogelijkheden."

Grenzen aan concentratie

In de gesprekken die over de voorgenomen fusie tussen VUmc en AMC worden gevoerd, speelt het samenvoegen van de medisch-ethische toetsingscommissies geen rol. "Dat kan nog komen hoor", zegt Bos, "maar ik vraag me af of het meerwaarde heeft, want ik ben gelukkig

met hoe het nu is. Het is waardevol dat die commissie dichtbij onze onderzoekspraktijk staat. Ik vrees dat een grotere afstand het alleen maar moeilijker zou maken om tot een goede beoordeling te komen over de onderzoeksvragen die ze vanuit dit specifieke centrum krijgt voorgelegd."

Centralisering van de functie van de medisch-ethische toetsingscommissie voor alle UMC's in het land is al helemaal niet aan de orde op dit moment. En verdere concentratie van de UMC's zelf? Trendwatcher Adjiedj Bakas stelt zich op het standpunt dat één UMC voor een klein land als Nederland voldoende moet zijn. Bos lacht even en zegt dan: "Ook als je naar de Verenigde Staten kijkt, zie je in de metropolen al meerdere UMC's. Ik denk dat we ons niet moeten laten verblinden door de organisatorische grenzen tussen de UMC's. De afstemming is al goed. We concentreren ons allemaal op verschillende deelgebieden van de medische wetenschap, en je ziet ook steeds meer vormen van samenwerking tussen de UMC's onderling. We bewegen dus al de goede kant op."

Drs. F. van Wijck, wetenschapsjournalist